

Sempervivum, oftewel 'Altijd levend, altijd groen', luidt de titel van het sectorplan van de aoc's dat voor de zomer uitkwam. Erg snel na het strategisch drieluik van 2010. "Dat klopt", zegt AOC Raad-voorzitter Medy van der Laan. "Maar de politieke en maatschappelijke veranderingen in de afgelopen twee jaar vroegen om bezinning en verdere aanscherping van de focus."

TEKST
PIETER BOETZKES
FOTOGRAFIE
AOC RAAD

Onderwijskwaliteit, kwaliteit in relatie tot de arbeidsmarkt en kwaliteit in de bijdrage van aoc's aan de transitie naar een duurzame, groene economie. Dat zijn volgens het Sectorplan AOC's 2012-2015 de ambities van de gezamenlijke aoc's. Echt nieuwe geluiden staan er niet in. Dat was ook niet de bedoeling, legt Medy van der Laan – voorzitter van het bestuur van de AOC Raad – uit. In 2010 hebben de aoc's en de scholengemeenschappen met een groene vmbo-afdeling immers hun gezamenlijke strategie voor de komende jaren bepaald en vastgelegd in een strategisch drieluik. Maar het ministerie van EL&I vroeg als aanvulling hierop een sectorplan waarin de activiteiten van de gezamenlijke aoc's gebundeld zijn.

Bezinning

De AOC Raad is volgens Van der Laan blij met het uiteindelijke resultaat. De politieke en maatschappelijke situatie is twee jaar na het opstellen van het strategisch drieluik behoorlijk veranderd en dat leidde tot bezinning. Het topsectorenbeleid bijvoorbeeld betekent een kanteling van het overheidsbeleid. "Voor de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is het bedrijfsleven in de *driver seat* gezet. De overheid stuurt minder subsidiegedreven via het onderwijs en

vraagt meer verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven voor het formuleren van de vraag en medeverantwoordelijkheid voor maatschappelijke thema's." Daarnaast hebben de bezuinigingen gevolgen voor de bekostiging van het onderwijs. "We zullen meer kwaliteit voor minder geld moeten leveren", is de stellige overtuiging van Van der Laan. En dan is er nog de krimp in de leerlinginstroom. "Ons aandeel in het totale mbo groeit overigens, maar je ziet in een aantal regio's afnemende instroom in het vmbo-groen en hier en – afhankelijk van de regio – ook in het groene mbo. Omdat scholen daardoor steeds moeilijker hun klassengrootte overeind kunnen houden gaan ze op zoek naar oplossingen zoals e-learning, bundeling van kleinere studierichtingen en samenwerking met collega-scholen voor specialisaties."

De bezinning op deze ontwikkelingen en de gevolgen heeft volgens de bestuursvoorzitter geleid tot een sectorplan waarin de focus en ambities van de aoc's flink zijn aangescherpt. De concrete voornemens zijn verwoord in drie agenda's: een arbeidsmarktagenda, onderwijsagenda en duurzaamheidsagenda. Deze agenda's staan volgens het sectorplan inhoudelijk niet los van elkaar, maar werken op elkaar in. Een betere onderwijskwaliteit leidt ook tot een betere bediening van de arbeidsmarkt. En door een grote bij-

'ON
EN

GE

AOC RAAD-VOORZITTER
MEDY VAN DER LAAN
OVER HET SECTORPLAN
AOC'S 2012-2015

ONZE FOCUS
AMBITIES
ZIJN AAN-
SCHERPT

drage te leveren aan het realiseren van een groene, duurzame economie, wordt de aantrekkelijkheid van ons onderwijs hoger en het vooruitstrevende bedrijfsleven beter bediend.

Initiatief

De kwaliteit van het aoc-onderwijs moet onomstreden zijn, valt in het sectorplan te lezen. Wat de aoc's aan kwaliteitsverbetering van hun onderwijs willen doen, baseren ze op de rapporten van de Inspectie van het Onderwijs. Voor het vmbo-groen verwijst de onderwijsagenda naar het Masterplan VMBO, in 2011 opgesteld als reactie op het oordeel van de inspectie. Van der Laan: "Voor een aantal aspecten onderscheiden we ons positief ten opzichte van het overige onderwijs, maar bij de gemengde en theoretische leerweg presteren we verhoudingsgewijs minder goed. We willen daar een belangrijke kwaliteitsverbetering realiseren." Andere speerpunten zijn het terugdringen van zwakke en zeer zwakke opleidingen, de ontwikkeling van een intersectoraal programma voor leerlingen die zich breed willen oriënteren en het verhogen van de interne doorstroming vmbo-mbo. "Nu is die met 30 procent onder het landelijke gemiddelde. We willen die in 2016 op 40 procent krijgen."

Voor het groen mbo hebben de aoc's de ambitie om in 2016 op alle aspecten tenminste even goede inspectieoordelen te krijgen als het overige mbo en om zich te blijven onderscheiden op hun sterke punten. Verder staat de onderwijsagenda van het mbo grotendeels in het teken van de verandering van de kwalificatiestructuur waardoor het opleidingsaanbod flexibeler wordt. "Een complexe operatie die veel overleg vraagt en diep ingrijpt in de organisatie van de opleidingen. Het groene onderwijs loopt hierin voorop in vergelijking met andere mbo-opleidingen." Belangrijke gegeven hierbij is dat de aoc's dezelfde namen gaan hanteren voor overeenkomstige opleidingen en diploma's..

Professionalisering van docenten en management heeft ook een prominente plaats op de onderwijs-

agenda gekregen. "Er is een toenemende aandacht voor kwaliteit van docenten. Dat is een goede ontwikkeling want daar begint de kwaliteit van onderwijs", aldus Van der Laan. Bij aoc-bestuurders raakte de aandacht voor professionalisering wel eens ondergesneeuwd in veeleisende andere thema's, geeft ze toe. "Ze vonden het misschien wel te vanzelfsprekend." De wel vaker gehoorde kritiek van docenten dat ze niet aan professionalisering toe-komen omdat er niets voor hen wordt georganiseerd, landt echter niet bij de AOC Raad-voorzitter. "We verwachten van onze leerlingen dat ze leergierig en zelfredzaam zijn en

'De kwaliteit van het aoc-onderwijs moet onomstreden zijn'

hun verantwoordelijkheid nemen. Dat mag je ook van docenten verwachten. Wacht dus niet tot iemand iets organiseert, zou ik zeggen. Neem de ruimte die je daarvoor in je normjaartaak hebt. Regel het zelf, neem initiatief. Dat is ook in de geest van deze tijd."

Duivels dilemma

De aoc's gaan bijdragen aan de arbeidsvoorziening in de groene sector, staat in de arbeidsmarkt-agenda van het sectorplan. Bedrijven hebben een tekort aan gekwalificeerde medewerkers – met name in de meer technologische beroepen – en klagen dat aoc's daarvoor onvoldoende afgestudeerden afleveren. Maar dat is niet alleen een probleem van het onderwijs, vindt Van der Laan. "Op landelijk niveau wordt nu steeds meer erkend dat dit tekort een gezamenlijk probleem van onderwijs en bedrijfsleven is en dat we daarin nog een weg te gaan hebben." Aoc's willen graag hun verantwoordelijkheid hierin nemen, vervolgt de AOC Raad-voorzitter, maar ze benadrukt tegelijkertijd dat het

niet gemakkelijk zal zijn. Met de deels lage lonen waar het gaat om ongeschoolde arbeid in de tuinbouw zal het volgens haar moeilijk zijn om het algemene imago voor de mbo 3 en 4-functies in deze sector te veranderen. “Vanuit economisch oogpunt heb ik geen oordeel, maar voor de langere termijn zal het bedrijfsleven daar goed over na moeten denken want het is een duivels dilemma. Gelukkig lopen er – mede gedragen door het Topteam Tuinbouw & Uitgangsmaterialen – diverse projecten onder andere in het Westland, die succesvol zijn door de intensieve samenwerking tussen onze aoc's en de bedrijven.”

Vakman voor de klas

De arbeidsmarktagenda uit het sectorplan is het commitment van de aoc's op de Human Capital Agenda van de topsectoren Agro & Food en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, legt Van der Laan uit. De HCA omvat een gezamenlijke visie en aanpak van onderwijs en bedrijfsleven voor het verbeteren van de aansluiting tussen deze twee en het vergroten van de aantrekkingskracht van de sector op werknemers door het verbeteren van het beroepsperspectief. “Wat we bij de HCA-besluitvorming waren overeengekomen hebben we nu ook vastgelegd.” Aoc's gaan in de regio de samenwerking aan met groene en niet-groene bedrijven en organisaties die zelf initiatiefrijk zijn en tot de koplopers willen behoren, zo valt te lezen in de agenda. De slag met de kwalificatiedossiers is hierbij voorwaardenscheppend. Vraaggericht, flexibel en praktijkgericht zijn hierbij de sleutelwoorden. Bovendien willen de aoc's ondernemers en vakmensen binnen het vakgerichte deel van opleidingen inzetten. De eerste stap daarvoor is al gezet met het project ‘Vakman voor de klas’ dat samen met de HCA Tuinbouw wordt uitgevoerd. “Een fascinerend maar ook gevoelig onderwerp vanwege de bevoegdhedenregeling”, aldus Van der Laan. Omdat de aoc-voorzitter op termijn schaarste aan vakdocenten verwacht, hoopt ze de onderwijsvakbonden te kunnen overtuigen vanuit het oogpunt van werkgelegenheid. “We denken met een differentiatie

van bevoegdheden een verantwoorde situatie te kunnen creëren waarin docenten zich bovendien uitgedaagd voelen om hun kennis up to date te houden en zich bij te scholen.”

Puzzel

Inmiddels loopt de HCA nu anderhalf jaar en zijn volgens Van der Laan de eerste positieve resultaten zichtbaar. “Ik zie steeds meer initiatieven van onderwijsinstellingen, locaties en docenten die leiden tot verbindingen met bedrijven. Ook dat bedrijven zich daarvoor stap voor stap organiseren. Zie bijvoorbeeld Food Valley, Food Connection Point, Innofood en samenwerking met veehouderijbedrijven. Bovendien merk ik dat de tijdgeest verandert en dat de cultuur rondom de samenwerking tussen scholen en bedrijven beduidend positiever is geworden.” Van der Laan toont zich tevreden over deze “eerste serieuze” stappen, maar benadrukt dat er nog veel moet gebeuren. “Voor scholen is onderwijs *core business*, voor ondernemers is het een van de stukjes in de puzzel van hun bedrijf. Omdat het voor hen moeilijk is om hierbij financiële verantwoordelijkheid te nemen, pakken ze het niet met dezelfde passie op als scholen. Daar moeten we dus gewoon heel nuchter in zijn. Om actieve deelname van bedrijven te bevorderen kijken we nu met de overheid hoe we die financieel of anderszins kunnen prikkelen.”

Vergroening

Duurzaamheid is een noodzakelijke productievoorraan aan het worden en de functies en het belang van groen voor de samenleving neemt toe, zo meldt het sectorplan. Aoc's zien dat als een hernieuwd appèl op het groene onderwijs en ambiëren de opleidingscentra op het gebied van de vergroening te worden. Ze willen opleiden voor een welvarende, duurzame groene sector en voor nieuwe beroepen die ontstaan door de vergroening van de economie. Daarnaast richten zij zich op een verantwoorde en gezonde levensstijl bij jongeren, in de stad en op het platteland.

Ook dat is geen nieuw geluid. “Vergroening was al een ambitieus

thema in ons strategisch drieluik waarvoor we de handen het meest enthousiast op elkaar kregen en waarvoor we collectief willen investeren”, licht Van der Laan toe. De grote uitdaging is volgens haar om de vergroening te laten landen op de werkvloer in de dagelijkse schoolpraktijk.

Vertrouwen

Die collectiviteit betekent overigens niet dat alle aoc's op dezelfde manier en in hetzelfde tempo met de agenda's uit het sectorplan aan de slag gaan, benadrukt de AOC Raad-voorzitter ten slotte. “Aoc's zijn zeer bereid om gezamenlijke afspraken te maken, een positieve ontwikkeling ten opzichte van een paar jaar geleden. Dat heeft te maken met de tijdgeest en de urgentie. Maar het is een illusie om te denken dat als je hier in Ede iets opschrijft, elke aoc-locatie dat ook gaat doen. De drie topprioriteiten worden door alle aoc's onderkend en ze zijn terug te vinden in hun strategische en jaarplannen. Maar elk aoc heeft een eigen ontwikkelingsstadium en eigen prioriteiten.” In de praktijk betekent het dat de aoc's individueel en – als zij een gezamenlijke aanpak wensen – in AOC raadgeverband werken, zoals in het voorwoord van het sectorplan valt te lezen. Belangrijke overweging daarvoor is volgens Van der Laan dat het accent bij de aoc's steeds meer komt te liggen op regionale samenwerking. “Met andere groene kennisinstellingen en ook met roc's.” Die omslag leidt volgens haar tot een wezenlijk andere houding. “De rol van de AOC Raad ligt op de hoofdlijnen en in het scheppen van voorwaarden. Bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat vanuit Den Haag geen reflex komt om toch weer vanuit landelijk perspectief te gaan regisseren en dat vanuit de HCA-tafel volop vertrouwen is in een gezamenlijk, goed opleidingsaanbod.” ■

Zie voor links naar het sectorplan en de HCA www.groenonderwijs.nl > editie 9